

شیر ایران شهر

تألیف
اکبر داریانی



انتشارات سمیرا اردمبال

سرشناسه	تهرانی، اکبر، ۱۳۲۷-
عنوان و نام پدیدآور	شیر ایران‌شهر / تألیف اکبر تهرانی.
مشخصات نشر	تهران: سفیر اردهال، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۳۶۸ ص.
شابک	۸۳۶-۰۰-۳۱۳-۶۰۰-۹۷۸: ۶۰۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۳۶۳ - ۳۶۸.
موضوع	عباس میرزا قاجار، ۱۲۰۳ - ۱۲۴۹ ق -- سرگذشتنامه
موضوع	ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳-۱۲۴۴ ق.
موضوع	Iran--History--Qajars, 1779-1925
موضوع	ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳-۱۲۴۴ ق.
موضوع	ایران -- جنگ با روسیه، ۱۲۱۸ - ۱۲۴۳ ق.
موضوع	Iran--History--Qajars, 1779-1925
موضوع	-- War with Russia, 1803-1813
رده بندی کنگره	DSR ۹۲۰۹۲
رده بندی دیویی	۹۲۰۹۲/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۷۳۰۷۷۱۵



انتشارات سفیر اردهال

شیر ایران شهر

تالیف
اکبر تهرانی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۳-۸۳۶۰

صفحه آرائی: واحد، ماده ساز، نشر سفیر اردهال

طراحی جلد: صفا قرانی بنق

لیتوگرافی، چاپ، صحافی: واحد تولید، نشر سفیر اردهال

قیمت: ۶۰,۰۰۰ تومان

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۹

شماره نشر: ۸۳۷-۱

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نشانی دفتر: تهران، خیابان مفتاح، خیابان سمیه، روبروی بانک ملی ایران، ساختمان ۱۱۸، واحد ۴

کد پستی: ۷۴۷۱۵ - ۱۵۸۱۸

تلفن مرکز پخش: ۸۸۳۱۳۸۹۸ - ۸۸۳۱۹۳۴۲ - ۰۲۱

www.safirardehal.ir

www.safirardehal.com

email: safirardehal@yahoo.com

© حق چاپ: ۱۳۹۹

هرگونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی و اقتباس در گیومه در مستند نویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست مطالب

۷	دیباچه
۹	پیش مقال الحمد لله رب العالمين و الصلوه و السلام على محمد و آله الطاهرين
۱۳	فصل اول - عباس میرزا از طفولیت تا زمان ولیعهدی
۱۵	مبحث اول - طایفه قاجار
۱۷	طایفه قاجار
۱۹	مبحث دوم - دوران طفولیت و بلوغ
۲۲	مبحث دوم - عباس میرزا ولیعهد ایران شهر
۳۳	فصل دوم - جشن ورودی باب والا عباس میرزا
۳۹	فصل سوم - اهمیت تبریز مقرر - دمرانی ولیعهد ایران شهر
۵۳	فصل چهارم - حرکت عباس میرزا، معاهده به مقرر حکمرانی خود در ایالت آذربایجان
۶۱	فصل پنجم - اصلاحات و اقدامات عباس میرزا در ایالت آذربایجان
۶۵	مبحث اول - نظام جدید
۶۸	مبحث دوم - سوار و پیاده
۷۰	مبحث سوم - لباس نو و طرح نو
۷۱	مبحث چهارم - ساز و برگ سپاه
۷۶	مبحث پنجم - ساخت توپ و مشق توپ اندازی
۷۸	وضع نظامی ایران قبل از رسیدن مربیان و متخصصین اروپایی
۷۸	سواران
۸۰	چریک
۸۰	سازمان نظامی ایران پس از ورود مربیان و متخصصین اروپایی
۸۱	سرباز
۸۱	جانباز

۸۵	توپخانه.....
۸۶	بحریه.....
۸۶	وضع ادارات مختلف نظام.....
۸۷	فنون جنگی.....
۱۰۵	فصل ششم - اعزام محصلین به خارج از ایران.....
۱۲۹	فصل هفتم - توسعه و عمران و آبادی و آثار باقی مانده از نایب السلطنه.....
۱۳۷	فصل هشتم - وضع مالیات و دادگستری در طبقات مردم در زمان عباس میرزا.....
۱۴۷	فصل نهم - سیاست خارجی شاهزاده عباس میرزا.....
۱۶۵	فصل دهم - دشواری‌ها و مشغولیات در حکمرانی عباس میرزا.....
۱۷۶	ولیعهد و عشق آباد.....
۱۷۹	اخبار هرات.....
۱۸۵	فصل یازدهم - قتل آقا محمد خان و داغی گری روس‌ها.....
۱۹۵	فصل دوازدهم - عباس میرزا و شکست ایران با روسیه تزاری.....
۱۹۷	مبحث اول: سر بر آوردن امپراطور روس.....
۲۰۶	مبحث دوم: هویت سرزمینی گرجستان.....
۲۱۰	مبحث سوم: چشم‌انداز به کتاب تاریخ اجتماعی و سیاسی ایران در دوره معاصر.....
۲۱۳	کشته شدن تسیتسیانف (سی سیانف).....
۲۱۸	مبحث چهارم: چشم‌انداز به کتاب مآثر سلطانیه.....
۲۲۰	مبحث پنجم: چشم‌انداز به کتاب تاریخی امیران دربار.....
۲۲۰	جنگ ده ساله اول.....
۲۲۲	جنگ ۱/۵ ساله دوم.....
۲۲۴	مبحث ششم: چشم‌انداز به کتاب اسنادی از روند اجرای معاهدات ترکمانچای.....
۲۲۶	مبحث هفتم: چشم‌انداز به کتاب تاریخ سیاسی و دیپلماسی ایران.....
۲۲۶	علل سیاسی و اجتماعی جنگ دوم ایران و روس (۱۲۴۱-۱۲۴۳ ق).....
۲۳۰	علل آنی جنگ دوم ایران و روس.....

تغییر سیاست عباس میرزا پس از مرگ الکساندر اول و اعلان جهاد..... ۲۳۴

جنگ دوم ایران و روس (مرحله اول) ۲۴۰

جنگ دوم ایران و روس (مرحله دوم)..... ۲۴۵

جنگ دوم ایران و روس (آخرین اقدامات) ۲۴۸

آغاز مجدد عملیات جنگی..... ۲۵۱

د - جنگ دوم ایران و روس (مرحله سوم)..... ۲۵۴

فصل سیزدهم - قتل وزیر مختار روس در طهران ۲۶۳

مبحث اول: گفتگوی گریبایدوف با عباس میرزا و درخواست آزادی اسرای روسی ۲۷۴

مبحث دوم: احوال گزارش گریبایدوف به مزاروویچ وزیر مختار روسیه در ایران..... ۲۷۹

مبحث سوم: گزارش ۱۱ سپتامبر ۱۸۱۹: قازانچای گریبایدوف به وزیر مختار روسیه در ایران ۲۸۰

مبحث چهارم: گریبایدوف به تاریخ فوریه ۱۸۲۰ - تبریز ۲۸۲

مبحث پنجم: نامه گریبایدوف به تاریخ ۳ ماه مه ۱۸۲۰ - تبریز ۲۸۳

مبحث ششم: نامه گریبایدوف به تاریخ ۱۹ اکتبر ۱۸۲۰ - تبریز..... ۲۸۵

مبحث هفتم: حادثه قتل الکساندر گریبایدوف ۲۸۶

فصل چهاردهم - وصایای نایب السلطنه شاهزاده عباس میرزا..... ۲۹۱

قطعه اول: از تهران به تبریز. مورخه شهر صفر ۱۱۸۱ ۲۹۳

قطعه دوم: از شهر مشهد به تبریز خطاب به (محمد میرزا - محمد شاه) بدون تاریخ ۲۹۵

قطعه سوم: خطاب به محمد میرزا (محمد شاه)..... ۲۹۶

قطعه چهارم: خطاب به محمد میرزا (محمد شاه)..... ۲۹۸

قطعه پنجم: هو الله تعالی. خطاب به محمد میرزا (محمد شاه)..... ۳۰۱

تنبیه کوتاه..... ۳۰۳

وصیت عباس میرزا خطاب به دخترش ملک جهان گلین خانم، به سال ۱۲۴۹ ق..... ۳۰۴

ختامک..... ۳۰۵

فصل پانزدهم - حکایتی چند درباره عباس میرزا از لسان نادر میرزا..... ۳۰۹

فصل شانزدهم - سیما و خصال و صفات عباس میرزا..... ۳۱۷

فصل هفدهم - شام شدن حیات شاهزاده.....	۳۲۵
مبحث اول: ذکر رسیدن خبر وفات به هرات و رسیدن پادشاه و دفن نایب‌السلطنه در آستانه مبارکه حضرت رضا (ع).....	۳۲۹
مبحث دوم: ذکر احوالات دارالخلافة طهران بعد از رسیدن خبر وفات نایب‌السلطنه.....	۳۳۱
مبحث سوم: ذکر احوالات آذربایجان بعد از رسیدن خبر وفات نایب‌السلطنه.....	۳۳۳
مبحث چهارم: ذکر خیال قائم مقام و اساسی که بر آن خیالات می‌چیدند.....	۳۳۵
فصل هجدهم - صورت رسمی پیدا کردن نشان شیر و خورشید در عهد فتح‌علی شاه و عباس میرزا...۳۴۳	۳۴۳
فصل نوزدهم - بیرق قشون آذربایجان در عهد عباس میرزا.....	۳۵۱
فصل بیستم - مختصری از تقویم‌ها.....	۳۵۷
پایان نامه.....	۳۶۱
کتابنامه.....	۳۶۵
فهرست آثار نویسنده.....	۳۷۱
عنوان اثر منتشر نشده.....	۳۷۱

دیباچه

پرستش بی‌مونی، سزاست که گزارش اسلاف و قدما را نمایش بینش آیندگان فرمود. و ستایش پیامبر اعظم (ص)؛ و دوازده رهنمونی را رواست که روش پیشینیان را فزایش دانش بازپسینان خود را مابعد:

از روزی که فرزند آدمی وارد زندگی اجتماعی شده است، همیشه حوادث و وقایع جهان زادهٔ ملل و اسباب مادی بوده است، سراسر تاریخ جز تلاش‌های پی‌درپی آدمیزادگان برای تأمین زندگی و بهبود یافتن آن زندگی چیز دیگر نیست. به همین حیث تاریخ در نزد دانشمندان امروز، مصداق مفهوم دیگری دارد که: قرن‌ها تاریخ‌نویسان از آن غافل بوده‌اند. همیشه افکار و اندیشه‌ها در گروه و هر طایفه‌ای نیز زاده‌ی حوائج مادی آن قوم بوده است. بدین جهت، تاریخ ادیان و عقاید فلسفی و اجتماعی نیز باید علل و اسباب مادی را جست، و در میان‌های، در این تردید نیست که هرگز اندیشهٔ فرند آدمی مجرد نبوده، و جهات مادی فکری را فراهم کرده و آن را پر و بال داده، و نیرو بخشیده، و از آن نتیجه گرفته و هر زمان که آن علل و اسباب مادی از میان رفته، آن اندیشه نیز رخت بر بسته، و اندیشهٔ دیگری که دلیل و محرک مادی دیگر داشته جانشین آن شده است، سراسر تاریخ ایران‌شهر^۱ جز جنب و جوش و تلاش ملت برای تأمین زندگی مادی خود چیز دیگری نیست، کسانی که می‌خواهند

۱. پهلوی، ایرانشتر (کشور ایران)، شتر (= شهر)، و ایران شتر، همان ایران‌شهر می‌باشد، و این لغت مرکب (ایران‌شهر) تا عهد سلسله ساسانیان، به کشور ایران اطلاق می‌شده است.

سرگذشت چند هزار ساله نیاکان ما را روشن کنند. چاره جز این ندارند که همین علل و اسباب و جهات مادی را بجویند و از تجزیه و تجلیل آنها نتیجه بگیرند. ناچار چنین کاری چندین آسان نیست و جستجوهای بسیار لازم دارد که هر روز وظیفه مورخ را دشوارتر و دامنه کار او را گشاده تر می کند.

هر چه روابط میان اقوام و ملل بیشتر شود، و موانعی طبیعی که در زمان های باستان مردم را محصور و دور از یکدیگر نگه می داشته است، بیشتر از میان برداشته شود، کار مورخ دشوارتر است، قطعاً در زمان هخامنشیان آنچه در مغرب اروپا رخ می داده، در اوضاع ایرانشهر ما مؤثر نبوده است، اما امروز حوادث آمریکای جنوبی نیز، در حوادث کشور ما مؤثر است، چه رسد به آنچه در نواحی نزدیک تر به ما رخ می دهد. در این نیز - ای شکی نیست که پیوستگی شگرفی در میان حوادث امروز و دیروز جهان هست، آنچه امروز پیش می آید قطعاً دنباله آن چیزی است که دیروز و پریروز روی داده است، حوادث حلقه های زنجیر پیوسته به یکدیگر گردند، به همین جهت هرگز نمی توان تاریخ دوره ای را از تاریخ دوره دیگر تفکیک کرد، و ناچار هر چه دوره ای به دوران دیگر نزدیک تر باشد، آگاهی بر آن برای اطلاع از دوره بعد واجب تر است. امروز در کشور ما توجه خاصی نسبت به تاریخ هست، و این توجه بسیار طبیعی و بجاست، زیرا مردم می خواهند بدانند آنچه امروز می بینند از کجا سرچشمه می گیرد. به همین جهت یکی از واجب ترین کارها این است که ما ملت عزیزمان را از گذشته پدرانشان آگاه نماییم، چرا که: هر کسی از گذشته خبر نداشته باشد، نمی تواند آینده را بسازد.

لذا مهمترین وظیفه کسانی که قلم به دست دارند این است که با زگو نمودن تاریخ و سرگذشت اسلاف و قدماء، ملت مان را باخبر و مستحضر، تا آنان بتوانند آینده ای تابناک و نورانی در پیش داشته باشند.

والسلام